

23 Nisan ile Orman Ekosistemleri

Yücel ÇAĞLAR*

Yaygın söylemle; “- *Ne alakası var?*” diyorsunuz büyük bir olasılıkla; var, hem de çok!

Önce orman ekosistemlerinin bu bağlamda önem taşıyan kimi özelliklerini anımsayalım.

Nasıl tanımlıyorduk orman ekosistemlerini?

Sizi bilmem ama ben, sözgelimi;

“Ayırtedici özelliği bulunan ağaç ve ağaççıkların bir arada bulunması olan; kendine özgü canlı, yanı sıra, cansız varlıkların özgün etkileşimler içinde bulunduğu; kendiliğince bırakıldığında sürekli olarak birlikte değişip dönüşen, yenilenen bir birlik”

olarak tanımlıyorum orman ekosistemlerini. Biliyorsunuz; orman ekosistemleri, ekolojik koşulların elverdiği ortamlarda doğal olarak oluşabildiği gibi insan emeğiyle de oluşturulabiliyor. Her iki oluşum sürecinin olumlu sayılabilecek sonuçlar verebilmesi; orman ekosistemi sayılabilecek yapının tam olarak oluşabilmesi için uzun, çok uzun yılların geçmesi gerekiyor. Ne var ki, insanlar tarafından oluşturulmaya kalkışıldığında bu süreçte her varlığının yakından tanınması; değişme ve gelişme nedenleri ile sonuçlarının çok gerçekçi olarak bilinmesi ya da öngörülebilmesi zorunludur. Deyim yerindeyse; orman ekosistemleri, “saldım çayıra, Mevlâm kayıra” yaklaşımıyla oluşmaz, oluşturulamaz çünkü. Ağaçlar ile ağaççıklar kendiliğinden de büyüyebilir kuşkusuz ama böylesi durumlarda beklendik ya da istendik özelliklere sahip orman ekosistemlerinin oluşabilmesi tümüyle rastlantısaldır. Söz konusu süreçte birçok olumsuz gündeme gelebilir. Sözgelimi; ağaçlar ile ağaççıklara zarar verebilecek böcekler ile mantarlar kolayca üreyip çoğalabilir; giderek de binbir emekle bir araya getirilmiş ağaçlar ile ağaççıkların çok gençken, “ayaktayken” içten içe kemirip ölümüne yol açabilir. Sıradışı şiddette rüzgâr, kar yağışı kırar geçer ağaçlar ile ağaççıkları; uzun kuraklıklar iliğini kemiğini kurutabilir; yetmezmiş gibi, yanar ya da yakılabilir. Tüm bu olumsuzlukların önceden öngörülebilmesi, gerekli önlemleri hiçbir nedenle tavsatılmaksızın alınması, orman ekosistemi oluşturma-bilmenin “olmazsa olmaz” koşullarından birisidir.

Peki, ya yepyeni bir toplumsal yapı oluşturmak?

Kolay mıdır altı yedi yüz yıllık bir yaşama kültürünü, toplumsal ve kurumsal yapılanmaları daha insancıl doğrultuda dönüştürebilmek; çok daha önemlisi sürdürülebilmek? Sanıyorum, kimi okur; “- *Ne yani sen, toplum mühendisliğini mi yüceltiyorsun?*” diye tepki gösterecektir belki de. Doğrusunu isterseniz, evet; bir tür “toplum mühendisliğidir” aklımdan geçen. Ancak, hangi devrimin gerçekleşmesi, kazanımlarını sürdürübilmesi bu türden bir toplum değişim ve dönüşüm süreci geçirmez; bu süreci gerektiği gibi geçirmezse varlığını sürdürebilir ki? Sorun, “toplum mühendisliğinin” kendisi değil bence, bu yaklaşımın nasıl tasarlandığı, daha da önemlisi, nasıl ve ne denli yaşama geçirilebildiği, sürdürülebildiğidir.

Öte yandan; açıktır ki tasarım, yanı sıra, uygulama süreçlerinde yapılabilecek yanlışlıklar, eksiklikler önlenemediği ya da en aza indirilemediği; her zaman gündeme gelebilecek çeşitli engellemeler etkisizleştirilemediğinde öngörülen toplumsal yapı öngörüldüğü gibi oluşturulamaz; oluşturulabilse de sürdürülemez. Kaçınılmaz sonuç, orman ekosistemi oluşturma sürecinde de olduğu gibi, sağda solda nasılsa ayakta kalabilmiş birkaç “ağaç” ya da “ağaççık” topluluğudur. Ancak kemirgenler, böcekler, mantarlar; onlar da yetmezse ateşler, fırtınalar önünde sonunda onları da ayakta duramaz duruma getirebilecektir. Böylece, onca emek ve özveri boşa gidebilecektir.

* İletişim: ormanlarindelisi@gmail.com

Oysa...

Oysa, dikilen fidanlara, atılan tohumlara gerektiği gibi bakılabilse; sağlıklı olarak yeşerip büyüebilmeleri için gerekenler zamanında, yanı sıra, gerektiği gibi yapılabilse, öylesine güzel toplumsal yapılar, ilişkiler kurulabilir ki... Oluşturulan toplumsal yapı, inançları, kültürleri, beklentileri, istekleri farklı bireyler ile toplumlar, toplumsal sınıf ve katmanlarla daha da güzelleşecek, her türlü kötücül tutum ve davranışlara karşı direnebilecek, engellemeleri daha kolay aşabilecektir. Bu, bu denli açık değil mi?

1920'nin 23 Nisanında...

23 Nisan 1920'yle birlikte yaşamın tüm güzelliklerinin özgürce, yanı sıra, sınırsızca yeşerip sonsuza değin ayakta durabilecek bir orman ekosisteminin oluşturulmasına kalkışılmıştı; hem de son derece zorlu "ekolojik" koşullarda. Bu doğrultuda alabildiğine kısıtlı olanaklarla akıl almaz çabalara girilmişti. Başarılı da olunmuştu: Dikilen fidanlar yeni sürgünlerini vermeye, atılan tohumlar yeşermeye başlamıştı. Koca bir yurdun her yanında bir şenlik yaşanıyor sanki. Ancak oluşturulmasına çalışılan orman ekosisteminin kıyısında köşesinde kalmış zararlılar boş durmuyordu; kimi tavsatmaları, ötelemeleri, ötekileştirmeleri kendileri için uygun "ekolojik" koşullara dönüştürmeyi bildiler. Öteki "ekosistemlerin" de destekleriyle oluşan bu koşullarda hızla gelişip büyüdüler; 23 Nisan 1920'yle birlikte oluşturulmasına çalışılan orman ekosistemini tümünden yıkıp rengarenk değil kapkaranlık bir başkasını kurmaya kalkıştılar. Yurdun her yanına fidanlarını diktiler, tohumlarını ektiler; hasada hazırlanıyorlar artık. İşte tam da bu noktada Oktay Akbal'ın, "*İnsan Bir Ormandır*" adını verdiği ünlü romanındaki şu betimleme aklıma geldi nedense*:

"Bu ormanı yıkmalı. Kökünden... Yolumu kesen, göğümü karartan hep bu ağaçlar... Geçmişin olayları teker teker dikmiş, büyütmüş onları. Dalları girmiş birbirinin içine. Baltakesmez ormanlar vardı ya Amerikan filmlerinde, onlara dönmüş. Nereden ne çıkacak, hangi vahşi hayvan, zehirli böcek hangi insan yiten yamyam, bilemediğim, göremediğim, anlayamadığım... İçimiz böyle bir ormandır işte..."

Neler yapacağız, nasıl yapacağız, kimlerle yapacağız?

Çoğul söylediğime bakmayınız; çoğu okura çok karamsar bir değerlendirme gelecek belki de, ama öyle de olsa söyleyeceğim: Artık çoğul önermelerde bulunamıyorum ne yazık ki. Bu nedenle, bireysel bir yanıt verebileceğim: Ben, 23 Nisan 1920'yle birlikte oluşturulmasına çalışılan orman ekosisteminin günümüze değin ayakta kalabilmiş ağaçları ile ağaççıklarını kolla-

* AKBAL, Oktay (1982); *İki Roman, İnsan Bir Ormandır/Suçumuz İnsan Olmak*, Adam Yayıncılık, İstanbul.

maya, bakımlarını yapmaya; yıkılmışların yerine yenilerini yetiştirmeye; bu doğrultuda çaba gösterenlere destek olmaya çaba göstereceğim. Tıpkı, ağzına aldığı suyla orman yangınına söndürmeye çalışan karınca (ya da kuş) öyküsünde olduğu gibi.

Sizler ne mi yapacaksınız, bilmeyi, dahası omuz verebilmeyi çok isterdim ama bilemiyorum. 23 Nisan 1920'den bu yana ayakta kalabilen, binbir özveriyle ayakta tutmaya çaba gösterilen ekosistemimizi de tümünden yakmaya, yıkmaya çalışanlara bilerek ya da bilmeyerek, doğrudan ya da dolaylı olarak katkıda bulunmayın, yeter!